

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Johannis Wenceslai Dens ... Ad Religionem Lvtheranam Conversi Lvthervs Cvm Sole Comparatvs

Dens, Johann Wenzeslaus

Jenae, 1673

Johannes Wencelaus Deis Benevolo Lectori

[urn:nbn:de:bsz:31-67697](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-67697)

JOHANNES WENCESLAVS DENS
BENEVOLO LECTORI

S. P. D.

Ille ego qui quondam Religionem Lutheranam Vatiniano prosequerbar odio, qui- que Lutheranis nimium quantum ægre faciebam, per Spiritus S. gratiam ex tenebris Papalibus ereptus, ac luci Evangelicæ restitutus, adeo aestimare cœpi B L V- THERVM, ut ejus honori Panegyricum scribere ac dicere non sim veritus. Jam quartus hic est annus, ex quo Meretrici Babylonicæ remittens nuncium, cum suavissimo animæ meæ Sponso JESV CHRISTO, de cujus amore misere seductus eram, in gratiam redii; aut ille potius ineffabili gratia sua se mihi denuo desponsavit. Factum est tamen nescio quomodo, ut ab illo usque tempore publicam nullam scriptoque typis edito comprehensam conversionis meæ indicinam exhibuerim. Nullum in causâ fuisse Ægyptiacarum deliciarum honorumque repetitum desiderium, novit Is, qui omnia. Et sane, si vel levissimum fluctuationis meæ deprehendissent indicium, tam præclaris testimoniis Lipsiensis ac Wittebergensis Academiarum Proceres (ut plures alios nunc taceam) causam meam Magnatibus nunquam commendasent. His tamen quod innotui serius, fecit mea modestia, & præsentis parvitas (ampullas & sesquipedalia verba projicere non didici) conscientia. Inprimis tamen a scribendo me revocavit gravissimus, quo cum acerbè conflict-

fluctatus sum, morbus: qui me spes longioris vitæ inchoare
vetuit, & ad colligenda vasa, ac cœleste iter unice meditan-
dum impulit. Hac tamen ægritudine per Divini Numinis
potentiam solutus, ac SERENISSIMORVM SAXO-
NIÆ DVCVM, imprimis autem SERENISSIMI ER-
NESTI PII liberali ope sublevatus, tandem aliquando in
lucem prodeo, & studiorum in Lutheranismò primitias
tuo, Benevole Lector, iudicio expono. Quoniam autem
mihi persuadeo, scire te percipere, quis sim, quis fuerim,
& quo pacto ex erroribus Pontificiis liberatus ad Evange-
licam infallibilem veritatem reductus sim: non pigrabor
brevem vitæ meæ historiolum contexere, & ab ineunte
ætate incipiendo, per pueriles ac adolescentes annos, per
monastica vota, variosque dignitatum gradus, ad salutarem
παλιγγενεσίαν meam pergendo, in præsentis vitæ statu desinere.
Coram Deo autem perspicacissimo cordium scrutatore,
coram Sacro - Sancta TRINITATE, coram Sanctis Ange-
lis, coram bonis omnibus solenniter protestor, nihil in me-
dium me allaturum, quod non pluribus, quæ penes me sunt,
publicis privatisque epistolis, vel circumstantiis fide di-
gnissimis, vel religioso optimæ fidei juramento confirma-
re liceat.

Decimus mensis Novembris dies in vigiliis Martini
Episcopi tum incidens, anni a nato Servatore supra mille-
simum sexcentissimi sexti & trigesimali, natalis mihi fuit.
Patriam habui celeberrimam regni Bohemici metropolin
Pragam, ubi postridie in templo Veteris Urbis, quod a
Martino nomen habet, baptizatus, & a Johanne Pistorio de
Kotnovva Imp. Ferdinando III. in Cancellaria Bohemica
a Secretis, & Dorothea Bercasteinska, Cive primaria, aliis-
que nonnullis ex sacro fonte levatus, Johannis Wenceslai
nomen accepi. Pater erat Gregorius, frumentorum scriba,

Vir honoratus, & sapius majoris dignitatis Praefectordm vicibus defungens: mater verò Anna Pavvlikia: ambo Augustanae Confessioni ex animo addicti, & a majoribus quoque ejusdem religionis oriundi. Sed quod Pater tertio a nativitate mea anno decederet, in Susanna Taborskyanae, maternae sororis domo, una cum unico fratre ad annum aetatis octavum sollicite enutritus, & primis fidei orthodoxae rudimentis imbutus sum. Eopse anno, qui erat hujus seculi quartus & quadragesimus, mater secundas nuptias fecit cum Johanne Hlavvatzickio cive Przeslicensi: ac tum Scholam Pragensem ad S. Petrum me jusserunt frequentare. Hic cum in Dominico Palmarum die, pro more Pragae consueto, albis indutus vestimentis, cum ceteris pueris ad cantandos in templo hymnos paratus, summo mane in ludo obdormiscerem, per somnium magnam vocem lingua Bohemica hac verba: *Beati qui in Domino moriuntur*, clamantem me audire putans, repente expergefactus, inter puerilia lamenta, ac flebiles ejulatus, praesenti matri quid audiverim refero: quae me blandis verbis compefcens, hoc dictum ex Sacra Scriptura petiit, verbaque divina esse edocens, prohibere tamen non potuit, quin inter crebras vomitiones in animi deliquium inciderem: a quo tamen praebitis medicamentis, in somnum, ut indutus eram, compositus, brevi solutus fui: sic etiam, ut adulto die cum ceteris pueris ad cantanda cantica procederem. Post illa fratre Adamo Tobia ad patruelem Wenceslaum Dens, qui Principi Lichtensteinio a munere erat Capitanei, misso, ipse Johannis Auseczkii Ludimoderatoris Evangelici ad aedes Coelestium (vulgo Unebeskeich) institutioni commendabar, qui ad annum aetatis duodecimum sollicitam mei curam gessit. Dum vero anno praesentis seculi octavo & quadragesimo recedentibus per Pacem Westphalicam Suecis, qui supe-

superiori anno, Duce Illustri Konigsmarckio, Minoris Pra-
gæ facti erant compotes, universalis illa Pragensis Urbis &
totius Regni Bohemici reformatio publicum omne religio-
nis Lutheranae exercitium excluderetur; Wenceslao Schra-
meckio, religionis nescio cuius Praeceptor, usque ad quar-
tum decimum ætatis annum adhæsi. Atque hoc anno pu-
blica primum Jesuitarum informatione, ac in humaniori-
bus Tannero Doctore usus, Auricularem Confessionem e-
dere, ac Communionem sub una, matre admodum dolente,
frui coactus sum. Ingressus annum sextumdecimum, quod
illustri Comiti Bohuslao a Seckerka, Exuli, qui tunc tempo-
ris Aulae Bernburgensis vicarius Praefectus erat, commen-
darer, ad Principatum Anhaltinum missus, in Calvinianam
sectam, laudati Comitis, ejusdemq; Celsissimæ uxoris, ac Con-
cionatoris Aulici persuasum propemodum incidissem. Quod
mater, majori Reformatos, quam Pontificios, odio profeca-
ta, intelligens, me cum Illustri Comite Pragam reversum
noluit dimittere: ubi iterum Praeceptores nactus Iesuitas,
crebris ab iisdem, & inprimis Patris Cothæ flagitationibus,
ut Ordini cuidam nomen darem, maceratus, promissioni-
busque de futuris honoribus incitatus, tandem iisdem assen-
si: ac motus Dominicanorum flexis genibus in aede ad S. Æ-
gidium Litanias Lauretanæ decantantium superstitione,
matre ac vitrico insciis, Ordinem Fratrum Minorum Con-
ventualium anhelavi. Annus agebatur septimus ultra quin-
quagesimum, quando Patribus Francisco Zeilner, & Dida-
co Novatio, Theologiæ Doctoribus per schedulam desiderii
indicem me insinuavi, & mense Julio, interposita conditio-
ne, ut matri rem aperirem, receptus sum. Hæc incredibili
cum animi dolore nequicquam me a proposito revocans,
cum vitrico, sorore sua, meoque fratre, inter innumeros ge-
mitus & suspiria, præ porta monasterii Iacobei vale mihi
dixit.

dixit. Hinc a Provinciali Doctore Zeilhero introductus
in cubiculum, Magistri Cornelii, Viri, si religionem excipi-
as, boni doctique curæ commissus sum. Tandem in festo
Nativitatis Mariae, generali Confessione absoluta, pro mo-
reratus, habitu monastico indutus, albamque candelam ma-
nibus præferens, ad templum deductus, Communione in e-
odem utebar Papistica. Anno solita Probationis expleto,
cum vita monastica displiceret, matrisque monita obversa-
rentur animo, renunciare volens Ordini, M. Cornelii obse-
rationibus ac obtestationibus commotus, per biduum jeju-
navi, Deumque, ut rectam me doceret viam, indefinentibus
implorans precibus, per somnium tergemina hanc audivi
vocem (Deus intelligit nequaquam me mentiri) VIN-
CENTI (id nominis in monasterio accepi) EXEAS EX
HAC RELIGIONE. Ego vero ductum Cornelii, cui ta-
men somnium non aperui, secutus, id pro Diabolica, de qua
is toties dixerat, habens inspiratione, eo majori cum fervo-
re semel coeptum Religiosi hominis iter prosequendum fir-
miter apud animum constitui. Quapropter magna cum
pompa ad edendam professionem trium votorum, Castita-
tis, Obedientiæ & Sine Proprio (hoc apud ordinem meum
in locum Paupertatis concessit: ac designat, per totam vi-
tam Fratribus licere uti mundanis bonis; at per testamen-
tum aliquid legare fas non esse: sicuti ea de re alibi agam
uberius) in templum deductus, ingenuculans coram imagi-
ne S. Antonii de Padua, in Provincialis verba, ex libro Regu-
larum S. Francisci, quem manibus tenebam, lecta juravi. At-
que is elevata super caput meum dextra manu his verbis ma-
le mihi potius, quam bene dixit: *Et ego ex parte Dei Omnipoten-
tis, si hæc omnia servaveris, promitto tibi vitam æternam, in nomine
Patris, Filii & Spiritus S. Amen.* Anno octavo & quinquage-
simo seculi præsentis, ætatis vero altero & vigesimo, in Qua-
dra-

dragesima, Sacramento, pro quo habent Pontificii, Confit-
mationis insignitus, prima tonsura mactatus, ac priori Exa-
mine defunctus, in Archiepiscopalis Pragensis palatii sa-
crario quatuor Ordinibus minoribus initiatus fuit: duobus
Ordinis Crucigerorum cum Rubea stella ex Hospitali penes
pontem, patrinorum instar testimonium actui perhibenti-
bus. Eodem anno, Patrem Leonem Zavaczinskyum Dia-
lecticam in via Scoti (ut appellant) dictitantem magno cum
fervore animi auscultavi. Inde missus Horazdovicium,
quod oppidum est Bohemiae XIII. miliaribus Praga diffi-
tum, apud Patrem de Manfredonia, Doctorem Theologum,
& Gvardianum Dialectica studia continuans altero Pente-
costes feriato die Orationem de Spiritu S. in publica habui
Panegyri. Quemadmodum etiam aliquoties lingua Bohe-
mica sacros ad populum sermones in Ecclesia feci. Dein-
ceps a toto Capitulo Pragensi repetitus, volente Provinci-
ali, Pragam reversus, Parentibusque valedicens, ad metro-
polin Silesiae Vratislaviam contendi. In hac Illustri Vrbe
ad S. Dorotheam Doctrinarum in Philosophicis excolenda-
rum ergo collocatus, Logicam & partem Philosophiae Na-
turalis sub Doctore Antonio Polono hausit. Sequenti an-
no a Generali Ordinis Gabriello de Ascoli (quem Patres
per jocum vocabant Nasonem) in Italiam excitus, Bononiae
sedem figere necessum habui. In hac Studiorum Matre (sic
in antiquis nummis appellatur) complures Professores Aca-
demiae, Conventusque nostri Doctores audiendo meum fe-
ci officium. In illis erant Laurentius Fabri Bononiensis,
Metaphysicus publicus: D. Bartholomaeus Mazzarius de Lu-
go, Prof. Theologiae: D. Bonaventura Cichardi de Monte
Politiano: D. Martini, Lector dogmatum; D. Broglia, stirpe
Marchio, Canonum Lector, qui postea in aquis misere pe-
ruit: Doctor Zambonini universae Philosophiae Professor.

b

In

In his præcipuum nomen habebant Conventus Baccalaureus, Doctor Sicilianus, & alius Magister Studiorum, Bononien-
sis juvenis, qui postea me adhuc Bononiæ versante domi
sua decessit. Anno ævi currentis sexagesimo a Jacobo Fa-
bretti de Ravenna, qui more insolito a solo Pontifice creatus
erat Generalis Ordinis, quod & præsentis Generali contigit:
(alias id incumbit sexto quoque anno omnibus Provinciali-
bus, aut per se, aut per legatos Romæ comparentibus)
Baccalaureus Theologiæ creatus, mox a Iohanne Stephano
Tit. S. Agathæ Rom. Ecclesiæ Diacono Cardinali Donchio
in Ordinem Diaconatus cooptabar in civitate Imolensi. Pau-
lo post a nimio recentium ficuum esu in ardentissimam in-
cidi febrim: a qua, cum Itali omnes de vita actum esse cre-
derent, Divini Numinis ope, per celeberrimi Medici Pro-
fessoris Kuckii, qui frigida potum contra morem Italicum
(frigida bibere in his morbis instar præsentis habetur ve-
neni) mihi indulgebat, sollicita cura liberatus, pristinaque
valetudini restitutus, studiis Philosophico-Theologicis enixè
invigilavi, & Theses Philosophicas iterum atque iterum pu-
blice defendi: ac anno secundo ultra sexagesimum quoque
Theologicas, in templo S. Francisci, præsentibus Marchione
Fachinetti subitanea morte postmodum extincti, Comite
de Malvasia, multisque aliis splendidissimis ex utroque sexu
personis. Has inscripsi Eminentissimo ERNESTO Adal-
berto Rom. Eccl. Tit. S. Praxedis Presb. Cardinali ab Har-
rach, Archiepiscopo Pragensi, Principi Legato Nato, S. Cæs.
Maj. intimo, & Actuali Consiliario, Regni Bohemiæ Prima-
ti, Provinciarum regnorumque hæreditariorum S. Cæsar.
Maj. Comprotectori, & Ord. Crucigerorum cum Rubea
Stella per Bohemiam Moraviam Silesiam & Poloniam su-
premo Magistro Generali, nec non Collegii Ferdinandi
Veteris Pragæ ad S. Jacobum Protectori: earundemque ex-
emplum

emplum velo sericeo magnifice impressum adhuc conseruo.
Anno demum ætatis quarto & vigesimo, cum annum scriberemus sexagesimum, Mutinæ, examine prævio, ad Sacerdotalem Presbyterii dignitatem XII. Mensis Martii die electus sum per Mutinensem Episcopum, cui nomen Hæctor Molza: idque ob Cardinalis Vidoni absentiam. Primitias missaticas in festo Annunciationis Mariæ, in templo S. Francisci, ad majus altare, tempore solennium illarum Crucifixi miraculosi Indulgentiarum, obtuli, & ut eram edoctus, omnibus manus meas osculantibus easdem illorum capiti imponens, murmurando istud: *Super agros manus imponent, & bene habebunt*, plenissimas omnium peccatorum dicavi indulgentias. Quod quidem manuum osculandarum Indulgentiarumque contribuendarum privilegium, more Majorum, tandiu durabat, quamdiu tria Sacra summe privilegiata, nempe de S. Spiritu, de S. Maria & Pro Defunctis celebrarem. Anno secundo & sexagesimo Generalis noster magnam quasi facturum mihi gratiam, ad Collegium Bonaventuræ ad Sanctos Apostolos Petrum & Paulum, Romam me mittere decreverat: sed quod Italici soli æstum reformidarem, me eisdem excusabam, & devotionis ergo Loretum. Romam. Assisium excurrendi licentiam petens, eadem, ut & honorifico testimonio, quod mihi superest, impetratis, itineri me accinxi. Et Loreti quidem octidui mora ob incredibilem Religiosorum confluxum insumta, famosam quidem illam, sed fictitiam S. Mariæ casam Bethlehemiticam iustravi, & in eadem Trigram Missarum, ac rosarium quoque meum, quod adhuc penes Dn. D. Schertzerum est, per Diaconum, statuam Mariæ fuliginosam attingere feci: ut scilicet secundum illius dimensionem precatus, plenas ipse indulgentias (o cæcitatem mirificam!) locupletissime impetrarem. Assisii in magnifico illo Sacri Conventus templo sæpius apud Arcam Francisci Mis-

ſam celebravi, roſariumq; meum in cryptam tertiæ Eccleſiæ
miſſum tantam reportavit ſanctitatem, (vide B. L. ineptias) ut
omnibus peccatorum maculis eluendis ſufficeret. Romæ be-
nedictionibus Alexandri VII. qui ante Papatum Fabius Chi-
gius dicebatur, interfui, & ſacra alia Romana vidi. Hinc Pra-
gam ad novum Collegium Ferdinandeum, quo vocatus e-
ram, reverſus, poſtquam ibidem a Generali, & Doctore Bini,
illius poſtea in Generalatū ſucceſſore, a Doctore Iona, nec
non Doctore Roſini examinatus eſſem, anno altero & ſexa-
geſimo, XIX. Maji, præſente Archiepiſcopo Pragenſi Cardi-
nali ab Harrach, Collegialis; & tandem examine in Caſibus
Conſcientiæ præmiſſo, Pragenſis Dioceſeos Confeſſarius
conſtituebar. Poſtremi hujus muneris teſtes habeo patentes
Cardinalis Harrachii literas ab Henrico Meklenburgero,
Archiepiſcopali Cancellario, abſente Cardinali ſubſcriptas.
Anno quoque tertio & ſexageſimo, auctoritate Archiepiſco-
pali per unum annum accepi poteſtatem abſolvendi a Caſi-
bus Reſervatis, nec non ab hæreſi, excepta Cenfura Excom-
municationis lata propter violentam manuum in Clericōs
injectionem, ſic tamen, ut ſingulis quadrantibus, uti poſcit
Bulla Archiepiſcop. a dicto Cancellario ſubſcripta, hæretico-
rum (ut ajunt) Lutheranorum publicorum nomina quos con-
verterim, Cancellariæ Archiepiſcopali exhibere tenerer. Anno
quarto & ſexageſimo, ætatis XXVIII. menſe Majo Theſes
pro conſequenda mitra Doctorali, ſub præſidio Pauli Ro-
ſini de Parma, Artium Liberalium & Theolog. Doctoris ac
Ord. Prof. nec non Collegii Ferdinandeï de propaganda Fi-
de Regentis, pro virili defendi: quas Wenceslao Honorio
Saffein, AA. LL. & Theolog. D. Bohemiæ Diffinitori per-
petuo, nec non ad S. Jacobum veteris Pragæ Regalis conventus
Ord. Minor. Conventualium Gvardiano, dedicatas, ac
eadem velamini ſericeo impreſſas poſſideo. Eodem anno
Mona-

Monachis omnibus Slanam (oppidum est Bohemiae Comitum de Martiniz Supremi Burggravii) ad solennem processionem discedentibus cura Conventus mihi commissa fuit, & sequenti die sermonem sacrum de mysterio SS. Trinitatis ad concionem in templo S. Jacobi habui. Nec minus etiam alias sapissime diversis in Bohemiae locis concionatus sum. Postea XXX. mensis Septembris anniversario S. Hieronymi die, in recitato templo Iacobeo a Reverendissimo & Illustrissimo Domino Suffraganeo Pragensi Nastaupilo, cui saepe nominatus Cardinalis ab Harrach Viennam profectus, delegatam potestatem dederat, Theologiae Doctor solenni ritu renunciatus, vi Doctoralis hujus Laureae, perpetuus Pater Conventus Pragensis constitutus fui. Pragae deinde aliquamdiu commoratus, Professor Philosophiae a toto Capitulo Provinciali creatus, mox Magister Novitiorum, deinceps Praesidens Conventus eligebar. Anno quinto supra sexagesimum, mense Januario, denuo potestas absolvendi a Reservatis Casibus, auspiciis Archiepiscopalibus mihi collata est. Hoc item anno, mense Junio, ab excessu Antonii Rulikovskii Bohemiae Diffinitoris perpetui, & Conventus Pardubicensis Gvardiani, publicis Francisci Zeilneri, Gvardiani Crumloviensis & Commissarii Provincialis Bohemiae Silesiae & Lusatiae, literis, Conventus laudati Praesidens, & Mense Septembris ejusdem Conventus Gvardianus dicti jam jam Zeilneri, Capituli Provincialis Praesidis aliis literis constitutebar. Anno sexto & sexagesimo iterum licentia a Casibus Reservatis & haeresi absolvendi ab Archiepiscopo singulari bulla VIII. Februarii per scripta mihi concessa est. Et tandem XIX. Mensis Septembris die, unanimi Congregationis Provincialis consensu, Conventus B. Mariae in Sylvis Civitatis Svvidnicensis in Silesia Gvardianus, auctoritate patentium literarum a Provinciali D. Davide Rotbauero subscriptarum

eligebar. Atque hic ipse quoque annus est, quo ad splendidum
Præpositi Casarei fastigium sublatus sum. De eo ne quis
dubitet, in manibus habeo luculentum testimonium, literas
majori Episcopatus Vratislaviensis sigillo & manu Sebastia-
ni Episcopi subscriptas: quas non pigror integras hic in-
ferere

Nos *SEBASTIANUS Dei Gratia Episcopus Vratislaviensis, Sacrae Casareae Regiaeque Mittis Con-
siliarius & Regius Administrator Supremi Capitaneatus per
Ducatum Veriusque Silesiae &c. Vniuersis ac Singulis per Praesentes
requirendis gratiam nostram & omne bonum. Vacante Praepositura
& Ecclesiâ Parochiali in Kôltshen, cuius Collatio ad Sacram Casa-
ream Regiamque Majestatem, Dnum nostrum clementissimum, & ex
delegatione ad eisdem in Ducatibus Svidnicensi & Jauroviensi, Ca-
pitaneum spectare dignoscitur, post abitum Venerabilis Religiosi Pa-
tris Danielis Dolezial, Ord. Min. S. Francisci Conventualium, Svid-
nicensis Conuentus ad B. Virginem in Sylvis Quardiani, ultimi & im-
mediati ejusdem Possessoris, ne Populum & Parochianos Verbi Di-
uini annunciatione, Sacramentorumque administratione destitui con-
tingat, Nos ad Praesentationem Illustrissimi Domini Christophori
Leopoldi Schaffgottsch, Sacri Romani Imperii Semper-Frey de & in
Kynast, Liberi Baronis de Trachenberg, Domini Hereditarii in
Kynast, Greiffenstein & Boberröhersdorff &c. Sacrae Casareae Ma-
jestatis Consiliarii, Actualis Camerarii, & ejusdem Camere in Silesia
Praesidis, nec non in Ducatibus Svidnicensi & Jauroviensi Capitanei
&c. Eam Venerabili Religioso Patri Vincentio Deuti, Ordinis S.
Francisci Minorum Conventualium praedicti Conuentus Svidnicensis
Quardiano pro nunc existenti contulimus, cumque desuper, quamdiu
in sepius memorato Conuentu is Quardianus extiterit, & à Supe-
rioribus suis alio advocatus non fuerit, investivimus, uti quidem
conferimus & investivimus in DEI nomine per Praesentes, administra-
tionem in Spiritualibus cum Temporalium regimine ipsi plane tra-
den-*

centes. Ac proinde Vobis, qui presentibus requisiti fueritis, committimus & mandamus, ut recepto prius ab Eodem, juxta Prescriptum Sac. Sancti Concilii Tridentini super Catholica Fidei Professione, tum quoque de obedientia ac reverentia Nobis utpote Loci Ordinario prestanda, deque non alienandis, quin imò pro posse recuperandis, ejusdem Præposituræ & Ecclesiæ bonis, solito corporali Juramento, præmisso examine, eundem Investitum nostrum aut Procuratorem ejus legitimum, suo tamen nomine in Possessionem dictæ Præposituræ & Ecclesiæ Parochialis cum Appertinentiis Nostrâ Autoritate introducatis legitimè corporalem, Ipsique de universis ac singulis Juribus, fructibus, emolumentis, decimis, censibus, & obventionibus, à Censitis & Redituariis faciatis integrè responderi. In quorum fidem Præsentes manu propria subscriptas, Episcopali Sigillo nostro communiri jussimus. Vratislavia die Trigesimâ Novembris Anno Millesimo Sexcentesimo Sexagesimo Sexto &c.

SEBASTIANUS.

(L.S.)

Quantam existimationem, venerationem, auctoritatem, & potestatem conciliarit mihi ista Præposituræ dignitas, satius est tacere, quam nescientibus Cleri Pontificii prerogativas dubitandi de eo occasionem præbere. Et licet ex alia quadam mappa, quam servo, sericea de his afferre aliquid valerem, id tamen modestiæ ergo cum cæteris prætereo. Novit tamen magna pars Silesiæ, cognovit caput Silesiæ Vratislavia, percepit Iaurovium, meminit Svidnicium, ac multi Lutheranorum suo cum incommodo damnoque intellexerunt. Cum enim per diploma Episcopale potestas mihi esset data vindicandi pro virili Præposituræ bona, tam mascule, tam strenue illud feci, ut nihil supra. Fundationum monasticarum ratione, in quas inquirebam insolito improboque studio, & nomine supremi juris in Pfaffendorf,

in jus

in jus vocabam Comites, Barones, & ex Nobilitate plurimos, ut de inferioris sortis hominibus nihil dicam : & quod plenam a Prælatibus Vratislaviensibus accepissem potentiam, ac suppetias semper mihi ferret Regium Officium, plerumque causam victor obtinebam, ac per primorum felicem successum ad majora grassabar : nihil habens pensi, modo jura monasteriorum quam accuratissime servarem, & religionem Pontificiam latissime propagarem. Hinc fieri non potuit, quin multis Lutheranis ægre fecerim : ex quibus pios bonosque pro conversione ac facilitate mea Deum implorasse; ferocius mala omnia mihi imprecatos, par est credere. Qui mediam sunt secuti viam, innumeros gemitus questusque effuderunt, quibus meum profecuti sunt rigorem, & acerbissimam summam. In odio multorum me fuisse, sat scio: quippe cum intelligerem, inquietum ab iisdem me indigitari Civardianum. Institi autem huic viæ ad annum usque octavum & sexagesimum : quo primum cœpi ad animum revocare querelas Lutheranorum : præcipue, postquam Dominum Nicolaum de Zedliz, ex primaria Nobilitate, magnæ doctrinæ, antiquæque Virtutis & fidei Virum, grandævum licet Senem, præ mœrore decessisse, ipsi Pontificii susurrarent : accederentque tot voces de nostræ falsitate, ac Lutheranae religionis indubitata veritate. Primum igitur de legendis curatius Doctorum Lutheranorum libris consilium inii : non eo quidem animo, ut rectiora docerer; sed ut Lutheranos æque in Theologicis confunderem, ac expromte feceram in Politicis. Atque id eo facilius me perfecturum credebam, quod Dialecticas strophas scirem, nec subtilioris Philosophiæ sensum per civiles actiones crebras deposuissem. Quod tamen non audacter liceret legere hos libros, feci id tectius, & per me in Bibliotheca Svvidnicensi tales inquisivi. Sed cum diu frustra de iisdem laborassem, incidi
tan-

tandem in volumina sub pulpitis & rificis, in pulvere, situ ac squalore jacentia, & capite ac calce destituta. Ex his cum nonnullos pervolverem, vidi me reperisse, quod volebam, & quandoquidem gravissima piensissimaque dicta, absque argumentationibus multis Philosophicis, maxime ex S. Scripturae codice confirmata deprehenderem, tacita me incessit Scripturae veneratio, eandemque curiosius decrevi legere, & cum Lutheranorum sententiis conferre. Quae cum in omnibus convenirent, nauseam nostrarum disputationum ad ratiunculas Philosophicas, ad ambigua Patrum effata, ad arcem causae, ad Concilium Tridentinum scilicet, tanquam ad sacram quandam anchoram confugientium non mediocrem sensi; & Scripturam, quam amabam antea, intimius occæpi diligere. Singulos quos pervolutaverim libros non habeo dicere: quod frontispicium & ultima, ceu dixi, ex iisdem insigni fraude resecta essent. Martini tamen Chemnicii Examen Concilii Tridentini, & Menzeri nonnulla integra fuerunt: quibus etiam præcipue legendis invigilabam. Vide igitur, Lector Optime, a non Sanctus Spiritus, cui unice conversionem meam adscribo, mirabili consilio, pessimum meum de turbandis & confutandis Lutheranis propositum in contrarium verterit, & dum alios pervertere volebam, ipse sim conversus. O JESU CHRISTE, quantas tibi pro eo agam gratias? O æterne Pater misericordiae quid reponam tibi pro hac ineffabili bonitate? Inprimis autem Spiritus Sanctus per optimæ Matris meæ, quam una cum vitrico in Præpositura mea in quintum annum alui, verè alterius Monicae, preces ardentissimas, ac saluberrima monita stimulos ad meliora addidit. Licet enim, antequam ad sanio rem mentem revocarer, sæpius eidem solius religionis nomine, ægritudinem attulerim; paucis tamen ante pium ex hac vita excessum quando

c

viari-

vitricus placida morte præcedens conjugem brevi secutura prædixerat, religionis scrupulos eidem exposui: quæ in tantum est resoluta gaudium, ut omnia cordis arcana, multa que quæ me latuerant hæctenus, præsertim ad miram in vera Religione conservationem pertinentia secreta in sinum meum effunderet, ac æquissimo animo se morituram testaretur: modo ipsi confirmarem, me Religionem Papi- sticam deserturum: quod etiam stipulata manu in nomine SS. Trinitatis feci. Quæ deinde XVIII. Ianuarii, anno se- culi nono & sexagesimo, ipsa annum ætatis secundum & se- ptuagesimum agente, in IESU suo obdormivit, & de quo nullus dubito, ab eodem in cœlestem Paradisum recepta est. Hic autem non possum non fateri, ac ex toto pectore dole- re insignem quandam temeritatem, ac impiam præsumpti- onem meam. Anno octavo & sexagesimo cum die quo- dam Dominico coram Altari sermonem ad populum ha- berem, ciborium cum hostiis consecratis habens in ma- nibus, his verbis circumstantes, & passim genua flecten- tes alloquebar. *Ille Deus, quem hic oculis vestris cernitis, quem- que licet indignus manibus meis gesto: ille vero transsubstantiatus panis in corpus & sanguinem preciosissimum Redemptoris nostri IESU CHRISTI, qui mortificat & vivificat, deducit ad inferos & reducit: ille inquam faciet ut iste senex Susannia (optimum Seneim Zedlicium designabam) & omnes persecutores Catholica Religionis, Præpositura, & Monasterii Svidnicensis brevi sint peri- zuri, nec annum supervicturi.* Cumque non multo post, lau- datus, sed nunquam sat laudandus Dominus a Zedliz diem supremum obiret, ac veteranus quoque Præposituræ meæ subditus Reiprichtus, quem paulo ante pecunia & cippo mulctaveram, nec nisi sub hac conditione, ut bona sua agrè- stibus Pontificiis venderet, dimiseram: magnus horror sim- plices invasit Lutheranos ruricolos, ut pæne defectionem a
Reli-

Religione sua meditentur. Sed cum anni sequentis, XI. Ianuarii die optimus Vitricus meus vita excederet, ac Mater quoque graviter decumberet, poenam hanc divinitus mihi immitti non sine causa existimavi. Quamobrem quoque pristinam licentiam indulsi subditis vacare Religioni suae: qui valde mirabantur, unde haec animi mutatio, ac rara indulgentia oriretur. Ceterum, quid mihi hic sit obiecturus Matthias Schuffenhauerus, Iesuita & Parochus quondam Svidnicensis, praevideo. Ergone, dicet, Matrem in Religione Lutherana decessisse audes affirmare: cui non modo exequias Pontificio ritu fecisti, sed etiam in fide Pontificia decessisse manu tua ad me perscripta asseruisti? atque id ipse sermo Parentalis a me habitus vitaeque maternae historiola Nyssae per Iohannem Constantinum Schubart excusa testabuntur. Sed heus bone Schuffenhauere! Haec omnia probe mihi sunt cognita; &, dum haec scribo, orationem tuam Lutheranis verbis quandoque loquentem in manibus habeo. Verum, si quid ad te de Religione matris Pontificia scripsi aut dixi, factum in eo me fuisse libens fateor. Et quamvis me in eo peccasse non ignorem, scio tamen Redemptorem meum pro his longeque maioribus peccatis meis, inter quae illa religionis Lutheranae persecutio principatum obtinet, plene satisfecisse; nec esse cur Diabolus, vel tu, vel quisquam alius haec ulterius mihi objiciat. Nondum enim tum temporis tantum gratiae a Deo acceperam, qui pro Religione martyrium subire paratus essem. Ad te igitur revertor, Mater dulcissima, tibi que nunc, quod publice nondum est factum, parento orthodoxe, tuamque pietatem, probitatem, constantiam in Religione, concordiam in matrimonio, sollicitudinem in me fratreque educando, dignis extollo praconis, ac aeternam animae salutem, quam jam tum recipisti, tibi gratulatus, laetissimam corpo-

ris resurrectionem, & cum anima conjunctionem animatus voveo. En votum tu es consecuta tuum! en meum equidem servavi, & quod invicem discessuri precabamur, in æternum nos iterum visuri, ac in incredibili æternitatis gaudio per vulnera Salvatoris nostri parto victuri sumus.

Post hanc digressunculam ad propositum redeo. A morte ac sepultura Matris nihil mihi erat prius, quam quomodo ex vinculis tenebrarum Papalium me exsoluerem. Sed quod commoda se aperiret via nulla, cum summo dolore meo in sequentem annum differre abitum cogebat. Is nunc quomodo mihi obtigerit, disertius exponam. Augustus mensis erat anni ab æra vulgari septuagesimi sexcentissimi supra millesimum, quando a Doctore Bonaventura Saslein, Ministro Provinciali & Commissario Generali Bohemæ Ordin. Minor. Conventual. publica epistola ad Congregationem Provinciam Pragæ celebrandam adeo peremptorie citarer, ut nisi Curia Stylus mihi fuisset cognitus, facile habuissem aliquid sinistri suspicari. Huic Epistolæ morem gessi, & stato tempore Pragæ comparui. In confesio pleno tanta de me fuit Collegarum Diffinitorum existimatio, ut me XXIV. Septembris die in Custodem Custodiæ Vratislaviensis, quæ non vulgaris per Ordinem nostrum dignitas est, & visitationem Monasteriorum Vratislaviensis, Suidnicensis, Leobergensis, & Jauroviensis respicit, communi eligerer suffragio. Diploma Sigillo Provinciali Bohemæ, manique Sasleini firmatum, ut & Citationem adhuc asseruo. Hoc igitur munere suscepto, traditoque mihi Custodiæ Sigillo, serio de deserendo Papatu meditabar: Nec defuit cogitatis Divina benedictio. Reversus enim Suidnicium, compositis omnibus Præposituræ, & Monasterii, cuius Gvardianus eram, rebus, mihi que de summa pecuniæ legitime parta prospiciens, unicum assumendo famulum, sententiæ conscium

scium Suidnicio corpore, mente Papatui valedixi. Suidnicio Vratislaviam, inde Nissam profectus, a Suffraganeo Neandro, & in Capucinorum Monasterio magnifice excipiebar. Hinc digressus Olomitium, quæ primaria Moraviæ civitas est, Nemtschitzii, petente Parocho, Moravice concionabar. Brunæ per integrum mensem substiti, ubi Doctor Amandus ad S. Johannem Gvardianus, in Ferdinando Pragenfi Collegio Collega quondam meus, omnem mihi faciebat gratiam, ac me liberalissime habebat. Quid vero cogitaverim, quando laudatus Gvardianus Monachum quendam Papatum deserentem ex Provincialis mandato Olomitium usque persequeretur, eundemque ibidem reciperet, unusquisque perpendat. Absente Gvardiano, flagitantibus Monachis, Comitem Colovvrat ad solennia festi Johannei invitavi: qui inter cetera de futuro captivorum Magnatum Hungaricorum fato mecum colloquebatur. Eodem cum veniret Comes Wirbna, de Privilegio quodam Svidnicensi Monasterio procurando egi. Inde veni Brigam, Briga Vratislaviam. Prope mœnia Urbis cum auriga aliquandiu in luto hæreret, vehementer mihi timui. Postea Lignitium discessi, ubi Alumni Gymnasii Lutherani in mei honorem Comœdiam exhibuerunt, quæ lætiorem forte adhuc habuisset catastrophem, si certi de consilio meo fuissent. Senatam tamen, etsi ratione monasterii Svidnicensis mihi obligatum, non sum ausus salutare, sed ad Glogoviam majorem properavi: ubi cum Barone Ditherrio, Loci Capiteo de Confraternitate mortuorum Svidnicii erigenda sermones serui. A Gvardiano Glogoviensi honorifice in album Confraternitatis, cui multi Magnates nomina dare solent, receptus, ac liberaliter sum habitus. Postea me naviculæ commisi, nautisque Lutheranis, qui nescio an olfacientes sententiam meam admodum bene mihi voluerunt. Sex milliaribus Glogovia distat op-

pidum cuius nomen excidit. Inde discessi cum confectore smegmatis ad aliam civitatem, cuius quoque nomen oblitus sum. Senatus Pontificius erat, Parochus vero custos Canonicus Vratislaviensis: quem nisi durioribus verbis & ostensione literarum mearum patentium compescuissem, propropemodum mihi fuisset exitio. His tamen, & præcipue mea Custodis dignitate motus benignius sentiens, laute & dapsiliter per cœnam me tractavit. Cumque inter cœnandum disputarem, eidem tritum illud pro Clericorum matrimonio objeci: *Caliste, Caliste, propter ablationem Vxorum erit nobis Festum tuum minus honeste.* Nam post canonizationem Calixti, quod ex Rom. Breviario demonstrabo, Officium divinum sub semiduplici ritu eidem dedicatum in Papatu novimus. Cumque etiam de S. Cœna disputarem, ac is (quod absque jactantia dico) argumentis meis satisfacere non posset, & propterea iram adversus me conciperet, Capellano juniore, utpote doctiori, sponte cessi. Summo mane, ut conceptam suspicionem amolirer, missam habui, cui ipse Custos intererat. Deinde eopse die Saganum convolavi ad Canonicos Regulares, a quibus comiter liberaliterque habitus, cum Monachis, qui me quondam Pragæ noverant, disputando, eosdem de commissione mea sollicitos providere jeci. Sequenti die ultimam Missam legi: quo animo Tu o mi Deus! nosti: qui & mihi hoc serio dolenti per IESVM CHRISTVM plenam dedisti indulgentiam. A prandio, quod splendidissime paratum erat, Görlicium properavi. In media via, cum ad Electorales Saxonicos me pervenisse fines docerer, præ gaudio, non sine sarcasmo, exilui: quod magno opere affectit comites. Görlicii deposito habitu Pontificio civilem indui, cumq; primarius Pastor Dn. Michael Vetter singularibus me afficeret benefactis, menstruam ibidem insumsi commorationem. Postea Dresdam me contuli: ubi Maxime

xime Reverendus Dn. Martinus Geierus tum de aliis re-
bus, ac imprimis de Comite Jaroschinio (hic cur ad ca-
stra Pontificorum contra conscientiam transfugerit specia-
liora scio) tum de Transubstantiatione mecum locutus,
tandem fidem mihi habuit. Accepto deinceps diplomate
Electoralis Lipsiam me converti. Ibidem a Magnifico
hoc tempore Rectore Dn. Johanne Adamo Schertzero be-
nigne susceptus, ejusdemque convictui admotus, quod ex
vestitu politica magis quam Theologica appareret vita, con-
siliium de tractandis studiis Juridicis accepi: inque cum fi-
nem dividendum elargiendoque libros meos Papisticos, Ju-
ridicos Politicosque alios mihi comparavi. Interim sigil-
lum custodiae praesente D. Schertzero publico tabellario
commendatum, Commissario Rotbauero remisi: qui cum
aliis ad me rescripsit, & a tam impio, pro quo ipsi habebant,
proposito, ad Ecclesiam reverterer Catholicam, obsecra-
bant, atque obtestabantur. Habeo literas, quibus me *per Christi*
vulnera, per animae salutem, per misericordiam Dei, ut a Lutheranis
discederem, ex intempestivo zelo monebant. Inprimis autem
sollicite id egit Reverendissima ac Illustrissima Maria Jaco-
be, Principalis dignitatis monasterii ad S. Claram Vratis-
laviae Abbatisa, ejusque Virgo Vicaria: quae non dubita-
runt suam totiusque Conventus fidem sigillo Monasteriali
munitam interponere, ne vel levissimam bonorum, existima-
tionis, munerum, deminutionem paterer. Pro quo affectu pio
(nam illam ex quadam ignorantia in his tenebris manere
credo) gratias ago maximas, cumque aliud referre neque-
am, conversionem ad nostram religionem ex toto corde pre-
cor. Tertio Maij religionem Pontificiam coram Reveren-
do Ministerio Lipsiensi ad S. Nicolaum recantavi, ac ore,
manu, menteque Augustanae Confessioni, ceterisque libris
Symbolicis fidem dedi. Ceterum, ut probaret DEUS fidem
me-

meum, tribulationibusque exerceret, ecce a mense Augusto miseriarum in me irrumpit confluges: quarum princeps erat lenta illa Medicorum crux Quartana, quæ adeo me emaciavit ac emedullavit, ut vix harerem ossibus. Et quando jam pecunia mea esset in fundo, cum pauperie quoque conflictare cœpi: quæ per carnis imbecillitatem eo me affecit acrius, quò majori in Papatu innutritus fueram opulentia. Cum igitur aëris mutationem, quæ in his febribus magnum quandoque ad valetudinem habere solet pondus, corpusculo commodam fore putarem, re cum D. Schertzero communicata, acceptisque honorificis testimoniis, ad thermas Theplicienses excurri. Ultimus erat Martii mensis dies, quo Lipsia discessi. Ineunte Aprili Dresdam veni, ubi ex Illustri Dn. Carolo a Friesen & D. Geiero intellexi SERENISS. ELECTOREM mei curam habuisse. Quæ qualis fuerit, Wittebergæ postea edoctus, non potui non cum humillima devoti pectoris significatione agnoscere, & adhuc SERENISS. POTENTISSIMOQUE ELECTORI pro luculento stipendio, quo me SERENISSIMA EJUS CELSITVDO beare voluit, cujus tamen summam ignoravi, immortales agere gratias.

A feriis Paschalibus Pernam versus curru vectus, die XIV. Aprilis Teplicium veni: cum Sculteto tamen proximi pagi Evangelici (Cratanau nomen habet) agens, ut si in Thermis, aut ad eos reversus excederem vita, de me Lutherano more sepeliendo cum fide agerent, suppellestem meam sumtibus parem esse demonstrans. XVIII. Teplicium adventat Archiepiscopus Pragensis, Matthias Ferdinandus ex Billenbergica familia oriundus, cum magna Jesuitarum Capuccinorum aliorumque Ecclesiasticorum cohorte. In quantis tum versatus fuerim angustiis, quot latebras quæsiverim, nunc cum horrore cogito. Post abitum Archiepiscopi equidem Pragam quoque abii, ibidemque divenditis vestibus
meis

dum Petrus Offetzkius, Frater Laicus, feles tumultuantes dispellebat, opposita faciei chirotheca cum felibus avolavi. Interea quaesitus ab amicis, cum me proditum timerem, compositis rebus omnibus, & pignori loco relictis nonnullis reculis sequenti die Pragam reliqui, ac Vratislaviam concessi. Ibidem a Papistis agnitus Lignitium confugi. Ex tantis igitur periculis liberatus Dresdam salvus & incolumis reversus sum. Causam itineris si quaeris B. L. non aliam habui, quam valetudinem, ac necessitatem summam: & si illam cogitaveris, mitius de temeritate judicabis. Non semel mihi erat animus, ut captivus assumerer, permitttere. Nam, Deum testor me de religionis Papalis falsitate ac Lutheranae veritate semel ex fundamentis edoctum in hac emoriturum per gratiam Spiritus Sancti decrevisse: sed quod brevi vitae terminum ad futurum crederem, meliora, quam illius Dominici Ambrosii, de quibus jam ante quam Georgius Holyckius id publico scripto prodidisset, mihi constabat, expectabam fata. XXII. Julii Wittebergam profectus singularem Virorum Maxime Reverendorum Dnn. D. Calovii & D. Meisneri, ac re-dux Lipsiam, D. Scherzeri, D. Lehmanni & Lic. Alberti, benevolentiam expertus, ac instructus testimoniis Academicis, ut & commendatitiis ad Dn. Jeremiam Balth. Ludovicum, Concionatorem Aulicum Gothanum, Dn. Wilhelmum Verporten, Sereniss. ERNESTO Saxoniae Duci a Consiliis Ecclesiasticis, per hanc Jenensem civitatem, Erfurtum contendo. Sed Jenae adeo aegre me habere coepi, ut Erfurtum veniens tandem nec pedes nec manus suum facere possent officium. In illo igitur statu peccata confessus, & a Reverendo Viro M. Christiano Heusero S. Coena refectus ad beatam *anastasia* me composui, confectoq; a Notario Publ. Caes. nomine suppellectilis mei instrumento, horam qua JESU CHRISTO Servatori animam redderem ingenti cum desiderio expectabam. Sed nondum illa venerat hora. Nam per sedulam D. Rehfeldii curam medicam, ac benefi-
cia

meis holosericis ac parte lectulorum misere me sustentavi. Ibidem cuidam veteri amico, cui olim ad consequendum opulentum matrimonium adjutor fueram, sub summa taciturnitatis fide me aperui, quam mihi quoque servavit optimam, ac ultra quadraginta Imperiales donavit. Disuadebat quidem in Lutherana religione constantiam: sed cum eandem convellere non posset, in hæc verba cum fletu erumpebat: *Doleo quidem miseras tuas, attamen, quia ita vis, fidem silentii tibi servabo, etiamsi Turca factus esses.* XXX. Maij præ ædibus in quibus diversabar, prætereunte Provinciali quondam meo Sasfeinio, cum Fratre Constantino Nitsch, parum aberat, quin me in domo loquentem vidissent. Iisdem diebus spectavi Sternbergianæ Comitissæ processionem funebrem, & in ea aliquot Ordinis olim mei Patres, ac in his Didacum Novatium, tum forte Guardianum, cujus latus claudebat Blasius Antonius Conti a Comitibus de Mediolano, Professor Collegii Ferdinandi Publicus. Quomodo in festo Corporis Christi, postquam Pardubicensis Capitaneus Johannes de Hogen in Templo Carlshoviensi me viderat, Prælatus Carlshoviensis (cum hoc olim, quando Provinciali Didaco Novatio à Secretis essem, in gratiam Gallasiorum fratrum Comitum, Patrem Turbam ob absentiam ex monasterio, Provinciali laudato reconciliavi) per suos ephebos in novo ambitu ædificio ad ingressum monasticæ portæ aliquot ferculis & optima cerevisia me incognitum tractaverit, longum esset enarrare. Die XIX. Junii cum omnes Patres Collegii Ferdinandi abesse scirem, templum ad S. Jacobum transiens in monasterium & ad dormitorium usque perrexi. XXI. Junii incun-
culam S. Antonii, supra quam hæc Germanica erant scripta ex Matth. VIII. v. 25. **O Herr hilff uns wir verderben /** altari imposui, eoque stuporem monasticum corripiendo, ad *Jesus*, non ad S. Antonium recurrentum esse, designare volui. Denuo tum usque ad dormitorium Collegii me contuli, sed
d dum

cia ab Ecclesiasticis & Civilibus personis & præcipue Tri-
 buno Locumtenente Dn. Knorrio, liberaliter mihi præsti-
 ta, imprimis autem Serenissimi ERNESTI Pientissimi
 Ducis donario, cui Dn. Verporten symbolam suam cum
 consolatoriis literis adjecerat, recreatus, tantum adipiscor vi-
 rium, ut in lectulo Gotham deferri possem. Ibidem novis Mu-
 nificentissimi Ducis beneficiis, & annuo Stipendio adjutus, in
 sequentis anni mensem Majum permansi, summamque Se-
 natorum Consiliariorum, in primis autem Magnifici Dn. Jobi
 Ludolphi, Camerae Praesidis, Maxime Reverend, Virorum
 Dn. Joh. Christiani Gotteri, Superintendentis & Synedrii
 Sacri Assessoris, Dn. D. Joh. Everharti laudati Hagio Synedrii
 Assessoris, Dn. Wilhelmi Verporten, & Dn. D. Adami Trib-
 behovii, Sereniss. Duci a Consiliis Ecclesiasticis benevolentiam
 prolixè expertus sum. Deus Opt. Max. pro eo infinita omni-
 bus & singulis contribuat bona, & in primis Optimo DUCUM
 ERNESTO cum universa Serenissima Familia porro ex al-
 to benedicat, aliisque Magnatibus in hoc exemplo sine ex-
 emplo ostendat, quanti referat PRINCIPEM ESSE PIVM.
 In primis autem multum obligatum me esse fateor Dn. Wil-
 helmo Verporten, tum quod ad studia Theologica me denuo
 revocaverit; tum quod ultra mensem convictorem sibi me
 esse voluerit; quod suis impensis de hospitio mihi prospexerit;
 Sacra Biblia Germanici idiomatis, aliosque libros dona-
 verit, nihilque in me ex toto animo juvando & ornando omi-
 serit; & demum Jenensis Academiae Theologis aliisque Viris
 honoratis me commendaverit: qui in me juvando & ornando
 nihil haecenus omiserunt, nihilque omittent in posterum:
 eisdemque omnem observantiam, obsequium & amorem sancte
 polliceor. Sed ingratissemus essem mortaliū, si hic SERE-
 NISS. BERNHARDI, Ducis mei Clementissimi obliviscer, cujus
 Clementiae annum stipendium debeo, gratisimaque
 mente agnosco, & pro ejus Serenissimae Celsitudinis tempo-
 raria,

raria, æternaq; salute indefinente ad DEum fundam preces.
Dicerem hic deniq; aliquid de Reverendisſimi ac Serenisſimi
Saxonia Ducis MAURITII Ducali liberalitate, ad quam Il-
luſtris Dn. Seckendorffius per Maxime Reverendum Dn.
Mitternachiũ fores mihi aperuit. Verum quia eandem brevi
ſingulari opella deprædicare conſtitui, hic deſino, ac Spiritus
S. gratiam ad intemeratam in agnita ac confeſſa religione
constantiam, & ferendas, ſi quæ porro advolaverint, adver-
ſitates, per JESVM CHRISTVM imploro. Atque hæc
ſunt, quæ de vita mea commentari debui, aut potius per fe-
ſtinationem typothæ potui. Quomocunq; Papiſtæ
tum hæc tum ipſam Orationem acceperint, mihi perinde eſt.
Si me, pro more, laeſſiverint convitiis, paratus ſum luculen-
tius omnia illuſtrare & liberius: imò ipſam Orationem,
non modo in Germanicum convertam, ſed & Annotationi-
bus uberioribus declarabo. Interim, ſi quis erit, qui contra me
ſcripturus eſt, faxit Deus, ut eandem converſionis viam in-
grediatur, quæ mihi a Spiritu Sancto oſtenſa eſt. Tu ve-
ro vale, Lector Benevole, & ſi hanc operam meam non diſpli-
cere tibi, & pro ea, quæ ad Divinam gloriam celebrandam fa-
ciat, habere intellexero; præter alia, & in his, *Religioſi Status
Pontificii ab infimo Monacho uſque ad ſupremum caput Papam de-
lineationem accuratorem a me exſpecta*: itemque Diſſerta-
tionem ſequentis argumenti: *Qui fiat, quod in tam clara luce E-
vangelica multa millia Pontificiorum, reclamante conſcientia, tene-
bras plus diligant quam lucem, imo ſemel agnita & approbata veritate
ad Papatum revertantur: ac quomodo ad finem vitæ in Lutheranæ
religione poſſint retineri.* Scribebam in Inſlyta Academia Sala-
na XIV. Novembr. An. cdo Ioc LXXIII.

F I N I S.

*Ut ſphalmata typographica Proſationis & ipſius Orationis B. Le-
tor per ſe emendet perhumaniter rogo.*

MA.